

WRZESIEŃ 2024

Raport z granicy polsko-białoruskiej

Wstęp

Poniższe opracowanie opiera się na danych uzyskanych z pierwszej ręki od osób uczestniczących w opisywanych wydarzeniach. Dziękujemy wszystkim organizacjom humanitarnym działającym na pograniczu polsko-białoruskim oraz osobom z nimi współpracującym za udostępnienie nam raportów z przeprowadzonych przez siebie interwencji. Nasze źródła obejmują zarówno organizacje, nieformalne inicjatywy, jak i osoby prywatne, często pragnące zachować anonimowość, dlatego nie wymieniamy ich z nazwy, jeżeli nie udzieliły nam na to zgody. Szczególne podziękowania należą się wszystkim osobom w drodze, które zdecydowały się podzielić z nami własnymi doświadczeniami.

Pracownicy i pracowniczki organizacji humanitarnych oraz osoby z nimi współpracujące podkreślają, że trudny kontekst i etyka ich pracy często nie pozwalają na uzyskanie bardziej szczegółowych informacji na temat historii i sytuacji ludzi w drodze. Podczas interwencji wielu z nich jest w tak złym stanie psychofizycznym, że nie ma możliwości uzyskania szczegółowych informacji bez narażania ich na ryzyko retraumatyzacji lub wywoływania w nich poczucia, że są organizacjom humanitarnym winni jakiegokolwiek odpowiedzi na pytania z racji otrzymania od nich wsparcia.

Opisywane interwencje i wsparcie udzielone osobom w drodze mają miejsce na terytorium województw podlaskiego i lubelskiego. Osobom przebywającym w Białorusi udzielane są informacje dotyczące sytuacji prawnej oraz dostępu do procedur ubiegania się o ochronę międzynarodową w Polsce i w Białorusi.

Dodatkowe pytania i rekomendacje osób lub organizacji, które również mogłyby być zainteresowane otrzymywaniem raportów prosimy kierować na adres:

dane@wearemonitoring.org.pl

Definicje

Na końcu raportu znajduje się spis pojęć i przyjmowanych przez nas definicji.

Wspierają nas

Wspieraj nas!

Możesz wesprzeć naszą działalność przekazując darowiznę:

Stowarzyszenie We Are Monitoring

51 1090 1056 0000 0001 5481 1903

Twarda 18, 00-105, Warszawa

Tytuł przelewu:

„Darowizna na cele statutowe”

lub korzystając z bramki płatności na
naszej stronie:

<https://wearemonitoring.org.pl/wplac/>

Od 2021 roku zbieramy wiarygodne informacje dotyczące sytuacji na granicy polsko-białoruskiej. Twoje wsparcie pozwoli nam robić to dalej.

Kalendarium, wrzesień 2024

10.09.2024

Szef MSWiA podpisał rozporządzenie¹, które przedłużyło o kolejne 90 dni czasowy zakaz przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej z Białorusią. Regulacja zaczęła obowiązywać 11 września. Organizacje humanitarne, pracujące na pograniczu od miesięcy protestują przeciwko obostrzeniom, podnosząc, że deklarowana możliwość otrzymania zgody na wejście do strefy jest fikcją².

Tzw. strefa buforowa funkcjonuje od 13 czerwca 2024 roku. Jest położona w zasięgu terytorialnym Placówek Straży Granicznej w Narewce, Białowieży, Dubiczach Cerkiewnych oraz Czeremsze. Na długości około 44 km obszar objęty zakazem to 200 m od linii granicy państwowej, w kilku miejscach zaś (łącznie na długości 16 km) jest szersza i wynosi około 2 kilometrów.

11.09.2024

W Białymstoku odbyła się konferencja prasowa Straży Granicznej, Policji oraz Wojska Polskiego, które podsumowały 90 dni obowiązywania strefy buforowej. Rzeczniczka prasowa Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej major SG Katarzyna Zdanowicz oświadczyła: "Odnotowano ponad 6170 prób nielegalnego przekroczenia granicy, a w analogicznym okresie przed wprowadzeniem strefy takich prób mieliśmy ponad 17 tysięcy"³.

---

¹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 9 września 2024 r. w sprawie wprowadzenia czasowego zakazu przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej z Republiką Białorusi (Dz. U. 2024 poz. 1345).

² Lekarze bez Granic, oświadczenie z dn. 23.07.2024 dotyczące funkcjonowania strefy buforowej <https://lekarze-bez-granic.pl/lekarze-bez-granic-wzywaja-do-zapewniania-pomocy-potrzebujacym/> [dostęp: 22.10.2024].

M. Chołodowski, *Rząd zadowolony ze strefy buforowej. Grupa Granica sprzeciwia się przemocy i bezprawiu*, Gazeta. Wyborcza. Białystok, 11.09.2024, <https://bialystok.wyborcza.pl/bialystok/7.35241.31296604.rzad-zadowolony-ze-strefy-buforowej-grupa-granica-sprzeciwia.html> [dostęp: 22.10.2024].

³ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Podsumowanie 90 dni funkcjonowania strefy buforowej na granicy z Białorusią*, 11.09.2024, www.gov.pl/web/mswia/podsumowanie-90-dni-funkcjonowania-strefy-buforowej-na-granicy-z-bialorusia [dostęp 22.10.2024].

13.09.2024

Zgodnie z informacją opublikowaną na portalu administracji rządowej gov.pl, 13 września odbyło się posiedzenie międzyresortowego Zespołu ds. Migracji⁴. Podano, że w trakcie posiedzenia zostały omówione planowane zmiany przepisów dotyczące wydawania wiz oraz warunków dopuszczania cudzoziemców do polskiego rynku pracy i zasad rekrutacji studentów cudzoziemskich na polskie uczelnie. Zaprezentowano także stan prac nad Strategią Migracyjną Polski na lata 2025–2030. W posiedzeniu wzięli udział m.in. przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej. Ze względu na rządowy charakter Zespołu, na spotkanie nie zostali zaproszeni przedstawiciele strony społecznej.

23.09.2024

Komunikat w sprawie sytuacji na granicy polsko-białoruskiej wydał Komisarz ds. Praw Człowieka Rady Europy⁵. Dokument był pokłosiem wizyty przedstawicieli RE w Polsce w dn. 16–18 września (w tym także spotkania z obrońcami praw człowieka) oraz wymiany pism z premierem oraz marszałkiem Senatu w sprawie sytuacji na granicy. W dokumencie Komisarz Michael O’Flaherty odnotował wysiłki rządu dotyczące podniesienia jakości pracy SG (koordynatorzy ds. praw człowieka w jednostkach SG oraz szkolenia dla funkcjonariuszy). Jednocześnie dokładnie zarysował obszary, w których Polska narusza standardy międzynarodowe dotyczące traktowania cudzoziemców poszukujących ochrony i przedstawił zalecenia dla polskich władz. Zwrócił uwagę, że wprowadzone w 2021 przepisy mające za zadanie stworzyć podstawę prawną dla praktyk wywózek ludzi do Białorusi, nie pozwalają na pełne poszanowanie międzynarodowych standardów praw człowieka, w tym Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (brak rozpatrzenia indywidualnej sytuacji każdego cudzoziemca). Komisarz w oświadczeniu wezwał także do dialogu z ekspertami z organizacji społecznych oraz zaprzestania kryminalizacji pomocy humanitarnej.

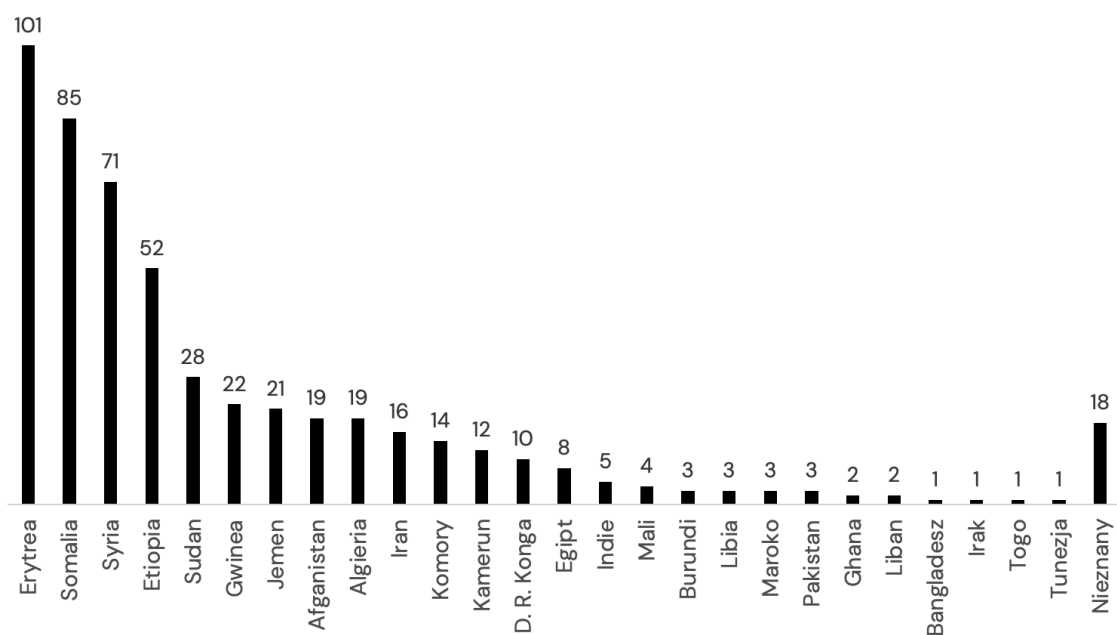
---

⁴ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *W MSWiA o polityce migracyjnej*, 13.09.2024, www.gov.pl/web/mswia/w-mswia-o-polityce-migracyjnej [dostęp: 22.10.2024].

⁵ Council of Europe, *Poland needs to respect its international human rights obligations on the Belarusian border, says Commissioner O’Flaherty*, 23.09.2024, https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/poland-needs-to-respect-its-international-human-rights-obligations-on-the-belarusian-border-says-commissioner-o-flaherty#S.embed_link-KC-B.1-L.1.zw [dostęp: 22.10.2024].

Demografia, trendy i udzielone wsparcie

ZGŁOSZENIA				
	grupy	osoby indywidualne	dzieci (w tym MBO)	kobiety (w tym w ciąży)
W sumie	177	525	56 (47)	79 (3)
w tym w Polsce	157	474	46 (44)	60 (-)
w tym z <i>muharramy</i>	13	25	2 (2)	6 (1)

Rys. 1 Kraje, z których pochodziły osoby zgłaszające potrzebę wsparcia we wrześniu 2024 r.

We wrześniu 2024 r. odnotowano wzrost liczby zgłoszeń⁶ w stosunku do sierpnia 2024 r. Zgłoszenia napływały z obu stron zapory na granicy polsko-białoruskiej. Po okresie sierpniowego zmniejszenia ruchu, we wrześniu odnotowano 525 próśb o wsparcie od osób podróżujących w 177 grupach. Liczba ta jest mniej więcej o jedną trzecią większa od liczby zgłoszeń, które odnotowano we wrześniu 2023 r. Na zwiększony ruch w wrześniu br. może mieć wpływ mniejsza liczba zgłoszeń odnotowana w poprzednim miesiącu, tj. w sierpniu br., w stosunku do sierpnia 2023 r.

We wrześniu podjęto 150 interwencji, a 130 z nich było udanych. Zespół Ratownictwa Medycznego został wezwany 3 razy.

UDZIELONE WSPARCIE WE WRZEŚNIU 2024				
	grupy	osoby indywidualne	dzieci	kobiety
W sumie	133	386	38	48
 pomoc rzeczowa	131	383	18	45
 pomoc prawna	92	280	17	36
 pomoc medyczna	6	10	1	3
 pierwsza pomoc	32	57	2	8
 pomoc w szpitalu	6	8	2	4
Liczba udanych interwencji		130		

⁶ Liczba osób, którym udzielono wsparcia jest zawsze wyraźnie niższa od liczby zgłoszeń, ze względu na czynniki takie jak: zgłoszenia z *muharramy* oraz z Białorusi, gdzie nie ma takiej możliwości, trudne warunki terenowe czasami uniemożliwiające odnalezienie osób w drodze oraz wywózki, w przypadku kiedy osoby zostaną schwytane przed spotkaniem z pracowniczkami humanitarnymi.

W trakcie tych interwencji udzielono wsparcia 386 osobom podróżującym w 133 grupach. Było wśród nich 48 kobiet i 38 małoletnich. Podobnie jak w poprzednich miesiącach, osoby kontaktujące się z terytorium Polski najczęściej prosiły o wsparcie w postaci przekazania im jedzenia, wody, ubrań oraz butów. Zdarzały się również prośby o przekazanie sprawnych telefonów komórkowych. Z relacji spotkanych podczas interwencji osób w drodze wynika, że ich aparaty telefoniczne są nadal niszczone przez funkcjonariuszy zarówno białoruskich, jak i polskich służb. Do zniszczeń telefonów dochodzi nie tylko podczas pushbacków, ale również na placówkach straży granicznej, po złożeniu wniosków o ochronę międzynarodową, kiedy osoby wysyłane są przed funkcjonariuszy w drogę do ośrodków dla cudzoziemców.

Szpital

We wrześniu 2024 roku udało nam się odnotować przyjęcie 8 pacjentów, którzy trafili do szpitala po przekroczeniu w sposób nieuregulowany granicy polsko-białoruskiej. Były wśród nich 4 kobiety i jedno dziecko. Najczęstszą przyczyną hospitalizacji osób w drodze, były urazy spowodowane upadkiem z wysokości (prawdopodobnie z muru granicznego), rany cięte od drutu żyłkowego i odwodnienie.

Fot. z archiwum Stowarzyszenia Egala

Wywózki i przemoc

Z oficjalnej odpowiedzi straży granicznej na zapytanie Grupy Granica wynika, że w okresie od 4 września do 4 października tego roku SG dopuściła się **1649** przypadków zawrócenia osób w drodze z Polski do Białorusi.

W podobnym okresie, od 1 do 30 września, organizacje humanitarne otrzymały zgłoszenia o **380** wywózkach dotyczących **180** osób. Dane te pozyskano w trakcie spotkań w lesie, podczas wywiadów i przez komunikatory. Wśród tych osób było 16 dzieci (w tym 12 małoletnich bez opieki) oraz 24 kobiety.

WYWÓZKI I PRZEMOC ZGŁOSZONE WE WRZEŚNIU 2024

	grupy	osoby indywidualne	dzieci (w tym MBO)	kobiety (w tym w ciąży)
Zgłoszone wywózki	64	180	16 (12)	24 (-)
Zgłoszona przemoc PL	25	87	5 (4)	3 (-)
Zgłoszona przemoc BY	26	104	8 (5)	12 (1)

Z rozmów z migrantami i migrantkami oraz ich pełnomocnikami⁷ ustanawianymi przez osoby migrujące podczas interwencji terenowych wynika, że od czerwca tego roku osoby zgłaszające chęć ubiegania się o ochronę międzynarodową w Polsce są często zmuszane do podpisania deklaracji w j. polskim mówiących o dobrowolnej rezygnacji z ubiegania się o ochronę.

DEKLARACJA

Oświadczam, że zostałem poinformowany o możliwości złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium RP.

Niniejszym oświadczam, że nie ubiegam się o ochronę na terytorium Polski i nie zamierzam składać wniosku w tej sprawie ani składać oświadczenia o zamiarze ubiegania się o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Polski.

Celem mojej podróży jest .....

Członkowie mojej rodziny/znajomi przebywają w kraju docelowym.

TAK €NIE €

.....
(Data i podpis)

Fot. 1 Deklaracja braku woli ubiegania się o ochronę międzynarodową w Polsce.

Część osób, chcąc zabezpieczyć się w sytuacji podpisywania niezrozumiałego dokumentu i zapobiec wywózce, dopisuje przy swoim podpisie zdanie "I want asylum" ["Chcę azylu"- przyp. WAM]. Zarówno od osób zgłaszających się do organizacji humanitarnych po pushbackach jak i od pełnomocników wiemy jednak, że taka metoda niestety również nie jest skuteczna.

W wielu przypadkach funkcjonariusze straży granicznej nie wydają żadnych dokumentów i uniemożliwiają ustanowienie pełnomocnika. W takiej sytuacji znalazła się grupa 4 osób z Erytrei i Etiopii, w skład której wchodziły dwie kobiety, która została wywieziona na początku czerwca 2024 roku. We wrześniu udało nam się porozmawiać Hiyabem⁸ podróżującym wówczas w tej grupie.

Przed wywózką cała czwórka deklarowała wolę ubiegania się o ochronę międzynarodową w Polsce w towarzystwie wolontariuszy, w obecności patrolu policji. Niestety, grupa pomocowa miała zostać niedopuszczona do podpisania pełnomocnictw z zatrzymanymi osobami.

⁷ Pełnomocnicy nie muszą mieć wykształcenia prawniczego. Pełnomocnictwo jest udzielane pracownikom organizacji humanitarnych, aby mogli oni reprezentować i wspierać swoich mocodawców podczas procedur administracyjnych prowadzonych przez Straż Graniczną.

⁸ Imię zostało zmienione.

[...] Nie pozwalali nam podejść ani podpisać pełnomocnictw mimo wyraźnych próśb osób, że chcą azylu - powiedzieli, że to wszystko zależy od SG i że musimy czekać na ich przyjazd. Towarzyszył im mężczyzna, prawdopodobnie z SG po cywilu, który zawiadomił służby.

Fragment raportu z interwencji humanitarnej

Po przyjeździe patrolu straży granicznej zatrzymane osoby miały zostać skute trytytkami i przeszukane przez funkcjonariuszy. Zgodnie z relacją zespołu pomocowego, funkcjonariusze byli zamaskowani. Hiyab wspomina, że on i pozostałe osoby zostały przetransportowane na placówkę Straży Granicznej, gdzie mieli zostać pozbawieni dostępu do wody i jedzenia, a następnie rozebrani do naga w celu szczegółowego przeszukania. Hiyab nie był w stanie określić, gdzie dokładnie zostali przewiezieni. Zespół, który próbował udzielić wsparcia humanitarnego i prawnego poinformował natomiast, że grupa miała zostać przetransportowana na placówkę Straży Granicznej w Białowieży. Także tam zespół pomocowy nie został dopuszczony do podpisania pełnomocnictw z zatrzymanymi osobami.

Na moje protesty, że osoby wyraziły chęć ubiegania się o azyl i mieliśmy podpisać pełnomocnictwa mówiono mi, że będzie to możliwe na placówce jeśli osoby zgłoszą taką chęć. Oczywiście jak dotarliśmy później na placówkę SG Białowieża odmówiono nam nawet zostawienia danych i nie wpuścili [nas- przyp. WAM] na placówkę. Widzieliśmy na miejscu samochód-więźniarkę, która ich zabrała.

Fragment raportu z interwencji humanitarnej

Hiyab zaznacza, że na placówce nie przedłożono mu do podpisania żadnych dokumentów. Zgodnie z jego słowami, pomimo wielokrotnego wyrażania próśb o ochronę międzynarodową, miały być one wyśmiewane przez funkcjonariuszy.

Ja wręcz płakałem i...Ponieważ ja, i my wszyscy, widzieliśmy po drodze dużo cierpienia i dużo...Po drodze widzieliśmy wiele rzeczy, więc prosiłem ich, ale oni się z nas śmiali. Prosiiliśmy o azyl, ale nam tego nie dali.

Fragment wywiadu z Hiyabem

Przemoc

We wrześniu 2024, 104 osoby, w tym 8 dzieci (5 małych bez opieki) i 12 kobiet (w tym jedna w ciąży), zgłosiły doświadczenie przemocy ze strony białoruskich służb. Osoby migrujące zgłaszały pobicia, niszczenie mienia, ograniczanie lub wymuszanie przemieszczania się. Jedna z grup, 13-osobowa, składająca się z dzieci i kobiety w ciąży, miała zostać siłą wrzucona do rzeki Bug, aby w ten sposób zmusić ich do próby przekroczenia granicy.

Przemoc ze strony służb polskich zgłosiło 87 osób, w tym 5 dzieci (4 małych bez opieki) i 3 kobiety. Ponieważ osoby migrujące nie są zazwyczaj w stanie rozpoznać formacji działających na pograniczu polsko-białoruskim, sprawcami mogli być zarówno funkcjonariuszy Straży Granicznej, Wojska Polskiego jak i Wojsk Obrony Terytorialnej.

W relacjach osób migrujących wciąż pojawiają się informacje o opisanym wyżej zmuszaniu do podpisywania dokumentów, ale także upokarzania i odmawiania dostępu do wody, jedzenia i opieki medycznej.

[...] Po tym, jak przyszli i skuli nas w kajdanki, przeszukali nas i zabrali nas do placówki straży granicznej, w której prosiliśmy o wodę i jedzenie, ale odmówili, mówiąc, że musimy zostać sprawdzeni. Rozebrali nas, byliśmy dosłownie nago, przeszukali nas całkowicie. A potem po dwóch godzinach wzięli nas do samochodu i wywieźli.

Fragment wywiadu z Hiyabem

Na placówkę została zabrana między innymi chora kobieta, która zgodnie z relacją Hiyaba oraz zespołu pomocowego była bardzo słaba.

Senait⁹ nie mogła wstać – dopiero wtedy zobaczyliśmy, że jest jeszcze słabsza, niż myśleliśmy. Domagaliśmy się wezwania karetki, ale zbywano nas informacją, że to jest decyzja lekarza i że zostanie przebadana na placówce. Senait sunęła nogami po ziemi.

Fragment raportu z interwencji humanitarnej

Przez cały czas spędzony w placówce straży granicznej osoby z grupy Hiyaba (wyłączając chorą kobietę) miały być skute, początkowo trytytkami, które zostały zdjęte na czas przeszukania, a następnie zastąpione metalowymi kajdankami. Hiyab wspomina, że przez około trzy godziny spędzone w placówce miał być zmuszony do klęczenia na ziemi.

- *To jest jak więzienie, i klęczeliśmy tam przez trzy godziny ze związanymi rękami, nie dali nam nawet jeść. Wywieźli nas z pustymi żołądkami, to jest tak smutne.*

---

⁹ Imię zmienione.

- Czyli byliście na kolanach i skuci kajdankami przez cały czas?
- Na początku to były plastikowe kajdanki [trytytki], potem ściągnęli te plastikowe kajdanki żeby nas przeszukać. I po tym, jak nas przeszukali, założyli nam kajdanki, takie normalne, metalowe. [...] Po tym jak nas przeszukali nagich powiedzieli, żebyśmy założyli ubrania i tak zrobiliśmy.

Fragment wywiadu z Hiyabem

Następnie Hiyab i dwie inne osoby z jego grupy zostały zabrane z placówki do samochodu i przewiezione w kierunku granicy. Zgodnie z jego relacją, przejazd miał trwać około 30–45 minut. Chora Senait miała natomiast pozostać w placówce. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez zespół pomocowy, kobieta miała następnie trafić do szpitala, gdzie udzielono jej wsparcia prawnego.

- Po tym, jak nas zabrali z placówki, są takie jakby drzwi, które możesz otworzyć żeby przejść przez płot, i przed przepchnięciem nas przez drzwi powiedzieli "Zdejmijcie ubrania", i się rozebraliśmy. Ja myślę, że nie chcieli, żebyśmy wrócili, więc zrobili to żebyśmy już nie wracali. Żebyśmy nie próbowali tego jeszcze raz. Więc byliśmy nago i nas wypchnęli. Ja byłem w bokserkach. [...]

Nawet kiedy byliśmy już blisko bramki, trzymaliśmy się jej i błagaliśmy ich, żeby nas nie pushbackowali, ale użyli rażenia prądem, zmuszali nas, żebyśmy puścili płot i wepchnęli nas do wody. [...]

- I potem wepchnęli was do rzeki¹⁰?
- Tak, wepchnęli nas do rzeki, fizycznie, swoimi rękami.

Fragment wywiadu z Hiyabem

Hiyab nie był w stanie określić dokładnej lokalizacji wywózki. Jak wspomina, podczas transportu do linii granicznej funkcjonariusze mieli powstrzymywać zatrzymane osoby przed rozglądaniem się dookoła.

Oni nie chcą nawet, żebyśmy widzieli drogę. Powiedzieli, że mamy trzymać głowy nisko, żebyśmy nie widzieli drogi ani niczego innego.

Fragment wywiadu z Hiyabem

---

¹⁰ Tłumacz z języka tigrinya użył słowa oznaczającego dosłownie rzekę, jednak z kontekstu wynika, że może to oznaczać także inny rodzaj podmokłego terenu, np. bagno.

Definicje

Zgłoszenia łącznie – łączna liczba zgłoszonych grup/osób w drodze, znajdujących się na terenie Polski, Białorusi, Litwy lub Łotwy. Nie uwzględnia osób przebywających w danym okresie raportowania na terenie innych krajów europejskich, ponieważ raport ma na celu zobrazowanie sytuacji na granicy polsko-białoruskiej i na związanym z nią szlaku migracyjnym.

- **Grupy** – osoby podróżujące razem w momencie zgłoszenia i/lub interwencji humanitarnej/prawnej/medycznej. Osoby te mogą, ale nie muszą, być związane więzami rodzinnymi lub społecznymi.
- **Osoby indywidualne** – poszczególne osoby wchodzące w skład grup.

Dzieci – wszystkie osoby, których potwierdzony bądź deklarowany wiek to 0–18 lat.

MBO – małoletni bez opieki – osoby poniżej 18 roku życia podróżujące bez dorosłego opiekuna prawnego, a więc także małoletni podróżujący ze starszym rodzeństwem lub innymi krewnymi niebędącymi ich opiekunami w świetle prawa obowiązującego w Polsce.

Zapora [graniczna], również: mur, bariera, płot – umocnienie znajdujące się na terenie Polski kilka – kilkanaście metrów od granicy z Białorusią, mające formę stalowego płotu, zwieńczonego zwojem drutu ostrzowego oraz znajdujące się obok zasieki ze skłębionego drutu ostrzowego.

Concertina – drut kolczasty lub ostrzowy (żyletkowy), uformowany w duże zwoje, stanowiący dodatkową część infrastruktury na granicy.

Muharrama (arab. zabronione) – określenie używane przez arabskojęzyczne osoby w drodze do określenia pasa ziemi mieszczącego się między polską barierą graniczną a umocnieniami po stronie białoruskiej (systemą). Muharrama w języku arabskim oznacza „zabronione”. Osoby w drodze używają również dłuższego określenia المحرمة المنطقة, czyli „strefa zabroniona”.

Systema – ogrodzenie i system elektroniczny odgradzające zmilitaryzowany pas pogranicza białoruskiego (muharramę) od reszty Białorusi.

Wsparcie udzielone – łączna liczba osób lub grup, do których udało się dotrzeć organizacjom i podmiotom działającym na Podlasiu i które zgodziły się podzielić z nimi informacjami (Grupa Granica + Ocalenie, niezrzeszeni mieszkańcy i mieszkanki Podlasia, kolektywy, jednostki, POPH).

- **Pomoc rzeczowa** – wsparcie w postaci podstawowych pakietów pomocy humanitarnej: jedzenie, ubrania, woda, informacja.
- **Pomoc prawna** – wsparcie w procedurach związanych z zapobieganiem wywózkom i umożliwieniem złożenia wniosku o ochronę międzynarodową.
- **Pomoc medyczna** – profesjonalne wsparcie udzielone przez osoby z uprawnieniami medycznymi.
- **Pierwsza pomoc przedmedyczna** – wsparcie udzielane przez osoby po podstawowym szkoleniu z ratownictwa, takie jak przemywanie ran czy opatrywanie stóp okopowych.

Pushback, również wywózka, wypchnięcie – przymusowe zawrócenie do linii granicy osób migrujących nieregularnie lub zmuszenie ich do opuszczenia terytorium Polski bez należytego zbadania indywidualnych okoliczności; niezależnie od tego, czy otrzymały one postanowienia powrotowe, oraz niezależnie od tego, że wyraziły wprost chęć ubiegania się o ochronę międzynarodową w Polsce. Jak zwracają uwagę eksperci monitorujący naruszenia praw człowieka na południowych granicach Unii Europejskiej, pushbacki stanowią formę przemocy per se, dodatkowo powszechnie towarzyszą im inne formy przemocy fizycznej i werbalnej¹¹.

Zgłoszenia wywózki – wywózki zgłoszone nam w danym okresie raportowym przez osoby, które doświadczyły ich bezpośrednio lub były ich naocznymi świadkami/świadkiniami.

Zgłoszona przemoc Polska – zgłoszone przypadki przemocy, doświadczonej bezpośrednio przez osoby w drodze, której sprawcami według relacji pokrzywdzonych były osoby należące do polskich służb mundurowych: Straży Granicznej, Policji, Wojska Polskiego, Wojsk Obrony Terytorialnej.

Zgłoszona przemoc Białoruś – zgłoszone nam formy przemocy doświadczonej bezpośrednio przez osoby w drodze, której sprawcami według relacji pokrzywdzonych byli ludzie należący do białoruskich służb mundurowych

Liczba interwencji – liczba interwencji humanitarnych podjętych przez zespoły terenowe w odpowiedzi na zgłoszenie potrzeby wsparcia lub przypadkowe spotkanie osób w drodze na terenie przygranicznym.

---

¹¹ K. Augustová, J. Sapoch, Border Violence as Border Deterrence. Condensed Analysis of Violent Push-Backs from the Ground, „Journal for Critical Migration and Border Regime Studies” 2002, nr 5(1), <https://movements-journal.org/issues/O8.balkanroute/12.augustova,sapoch--border-violence-as-border-deterrence.html> [data dostępu: 8.04.2024].

Liczba zmarłych — liczba osób w drodze zmarłych od sierpnia 2021 roku po polskiej stronie granicy polsko-białoruskiej oraz te przypadki ze strony białoruskiej, o których wiemy. Nie uwzględnia wszystkich przypadków śmierci w szpitalach czy wypadkach samochodowych, powiązanych ze szlakiem migracyjnym. Dane są weryfikowane i uzupełniane. Spodziewamy się, że za czasem mogą pojawić się dane o większej liczbie osób zmarłych, również z rozpatrywanego tu okresu.

Liczba zaginionych — osoby, których zaginięcie zostało zgłoszone przez najbliższych krewnych lub towarzyszy drogi i deklarowany brak kontaktu trwa co najmniej dwa dni.

Urazy w wyniku muru — urazy, które zgodnie z deklaracją osób w drodze powstały podczas przekraczania zabezpieczeń na granicy polsko-białoruskiej.

Osoby z grup wrażliwych — osoby szczególnie narażone ze względu na następujące przestanki:

Wiek	<ul style="list-style-type: none"> - małoletni - małoletni bez opieki - osoby powyżej 45 roku życia - seniorzy/ki powyżej 60 roku życia
Przestanki medyczne	<ul style="list-style-type: none"> - ciąża - choroba przewlekła - niepełnosprawność
Przestanki sytuacyjne*	<ul style="list-style-type: none"> - ofiary przemocy seksualnej lub narażone na przemoc ze względu na płeć - ofiary tortur - ofiary handlu ludźmi

* na obecnym etapie praktycznie niemożliwe do zidentyfikowania